

skjer under andre enn ensidig juridiske hensyn“. Domsmennene, uttatt av de forskjellige samfundslag, tilfører domstolen et praktisk og erfaringsmessig skjøn, som ofte savnes hos den juridisk utdannede dommer, og som bidrar til en riktigere og alsidigere bedømmelse. Ogsaa lokale sedvaner, betraktninger og eiendommeligheter samt sproglige avvikelser blir lettere og bedre opfattet og faar sin mere eller mindre berettigede innflytelse, naar der i domstolen sitter menn fra vedkommende distrikt, som er fuldt fortrolige med disse eiendommeligheter. Også den så å sige gjennemsnitlige rettsbevissthet innen almenheten kommer mere til sin rett hos lege dommere enn hos den strafferettslig skolerte dommer. Av brytningen mellem disse ofte divergerende synsmåter utkrystaliseres lettere den riktige norm for, hvad der må ansees for å være rettsstridig eller rettmessig. Ikke mindre regulerende og utjevneende virker legelementet paa straffutmålingen. Der kommer jo jevnlig tilsyne en iøinefallende forskjell mellem den juridiske dommers og domsmennenes syn på, hvad der er den på tilfellet passende straff. Gjennemgaaende er domsmennene tilbøielige til å ansette straffene lavere enn fagdommerne finner riktig. Om enn straffutmålingen ved et kompromis mellem disse to dommerelementer av og til kommer til å ligge under det mål som riktige repressive hensyn tilsiger, opnåes dog på den annen side, at fagdommerens nu og da altfor doktrinære syn paa den *streng* straffs gode virkning nedstemmes, hvorved undgås, at almenheten reagerer like overfor straffansettelsen og domfelte derved vinner en ufortjent sympati. I det hele tatt er det ønskeligt for strafferettspleiens skyld og dens stilling i folkets omdømme, at der ikke skjer for sterkt anstøt mot, hvad almenheten anser for rettfærdigt. Der har hos os som annetsteds forekommet tilfeller, hvor lagretten (nevningerne) har erklæret tiltalte ikke-skyldig åpenbart alene av den grunn, at lagretten, efter antydninger av forsvareren, har fryktet for, at retten (de tre fagdommere) i tilfelle av skyldig-erklæring vilde komme til å idømme en straff, som lagretten vilde anse for altfor streng i forhold til forgælsen.

Da man forberedte vor gjeldende straffeprocesslov, hørtes der ikke sjelden uttalelser i den retning, at fagdommeren med sine innsikter i og kjennskap til lov og rett og med sitt dannelsesstandpunkt vilde bli domsmennene saa overlegen, at disse ikke vilde kunne gjøre sig gjeldende ved siden av dommeren. At dette til en begynnelse tildels også blev tilfelle, er ikke tvilsomt, like så visst som at det nu og da kan hende, at enkelte domsmenn ikke formår å hevde en selvstendig mening. Men dette vil kun være undtagelser. Den norske almenhet av alle samfundsklasser har nu i 40 år hatt anledning til i større eller mindre utstrekning å gjøre tjeneste i strafferettspleien, dels som meddomsmenn og dels som lagrettemenn, og har derved vunnet en erfaring og fåt en øvelse, der i det store og hele har gitt den de forutsetninger, der betinger adgangen til hevdelse av selvstendig mening. Og hertil kommer den almene opplysning og interesserte deltagelse i det politiske liv, som er gjennemgående i vort samfunn og som bidrar til å dyktiggjøre legmenn som dommere. Man kan derfor trykt uttale, at de norske domsmenn i almindelighet evner å gjøre sig selvstendig gjeldende ved siden av fagdommeren.

Svaret på det spøragsmaal, hvorvidt „sakernes behandling kan siges å fremskyndes eller forsinkes ved denne form for rettspleie“, vil avhenge av, med hvilken annen form der sammenlignes. I forhold til rettspleie med enedommer vil meddomsmenns deltagelse forsaavidt forsinke, som raadslagningene i dommerværelset nu og da eller kanske som oftest vil medta noget lengere tid, enn hvor dommeren er alene om overveielserne. Men i forhold til lagmannsretterne (nevningeordningen) virker meddomsmannsinstitutionen tidssparende.

Det vil av hvad foran i korthet er anført fremgaa, at sistnevnte institution har bidraget til å styrke tilliten i befolkningen til domstolenes avgjørelser. Allerede den omstendighet i og for sig, at almenheten er representert i straffedomstolene, er egnet til å styrke tilliten. Almenheten får på denne måte det mest umiddelbare og intime kjennskap til domstolene og deres avgjørelser og de betraktninger som motiverer dem. Der blir ikke lengere noget hemmeligt ved dem, som kan gi anledning til mistanke og skumlerier. Og dette gjelder særlig saker med domsmenn fremfor jury-saker, fordi legelementet i de førstnevnte saker deltar i hele sakens behandling, mens legelementet i de sistnevnte er utelukket fra behandlingen av straffutmaalingen.